

Publikace a e-prezentace Dioráma Jiřího Trnky Svatba u Broučků

Veronika Plachá

Publication and E-presentation of Jiří Trnka's Diorama Fireflies' Wedding

Příznačné postavení v historii loutkářství měl dozajista plzeňský rodák Jiří Trnka, jemuž v Muzeu loutek v Plzni, pobožce Západočeského muzea v Plzni, v roce 2021 poskytli více prostoru a otevřeli novou část stálé expozice věnující se jeho rané loutkové tvorbě, Dřevěnému divadlu, a hlavně ukázce Dioráma Svatba u Broučků, které mladý Jiří Trnka vytvořil pro Světovou výstavu v New Yorku v roce 1939. Bohužel stejně jako mnoho dalších děl dioráma po anexi Československa nacistickým Německem neodcestovalo a zůstalo v Praze. Publikace *Dioráma Jiřího Trnky Svatba u Broučků*, jež se zabývá převážně tímto unikátním dílem, byla zpracována a vydána jako doprovodný materiál k tomuto výstavnímu projektu. A vzhledem k významnosti tohoto díla byla expozice a publikace doplněna ještě o e-prezentaci na portálu Visit Czech Republic, kde internetoví uživatelé najdou obrazové předvedení tohoto tématu včetně mnoha doplňujících informací a fotografií.

Publikace v několika kapitolách seznamuje čtenáře s osobou, tvůrčí činností a životem Jiřího Trnky, rodáka z Plzně, který se narodil 24. února 1912 Jiřímu a Růžence Trnkovým. Po celý život byl neobyčejně tvořivý a kreativní – zabýval se malbou, kresbou, loutkou, animací, plastikou nebo sochařinou. Během vysokoškolských studií si musel na živobytí v Praze přivydělávat, proto také začal spolupracovat s rokycanskou firmou HAMIRO, pro niž navrhoval hračky a zhotovoval návrhy na stříhy. Je nám také představena jeho raná loutkařská tvorba, jež je především spojena s prvním velkým počinem Jiřího Trnky – se založením profesionálního loutkového divadla v Praze – s Dřevěným divadlem. Po skončení studií v roce 1935 se Jiří Trnka pustil do budování vlastního loutkového divadla v pražském Rokoku

na Václavském náměstí. Bohužel divadlo nemělo dlouhého trvání a již na jaře roku 1937 byla jeho činnost, především z ekonomických důvodů, ukončena. Trnka se v této době pustil do zpracování Karafiátových *Broučků* – tématu, které ho pak ještě dlouhá léta doprovázelo. V divadle stačil uvést čtyři inscenace, z nichž dvě věnoval Broučkům. Své působení divadlo zahájilo představením *Mezi Broučky* a třetí hrou divadla byla další volná adaptace *Broučků* s názvem *Zima u Broučků* (někdy také nazývána *Vánoce u Broučků*).

Nejrozsáhlejší část publikace je věnována samotnému unikátnímu dílu – dioráma. Hned v úvodu je čtenáři přiblíženo, co je to dioráma, historie vzniku a námět samotného dioráma *Svatba u Broučků*. Jiří Trnka si pro dioráma, jako inspiraci, zvolil knihu od Jana Karafiáta *Broučci. Pro malé i velké*. Proto jsou doplněny informace také o autorovi Janu Karafiátovi a jeho pozoruhodném životě. Představen je rovněž poetický příběh ze života svatojánských broučků, do něhož Karafiát vložil poselství o vztahu k Bohu, morálních hodnotách či vztahu k rodině a přírodě. Dvaceti sedmi letý Jiří Trnka dioráma vytvořil v roce 1939 pro Světovou výstavu v New Yorku. Ale po zrušení československé účasti na této světové výstavě v New

Mgr. Veronika Plachá
Muzeum loutek v Plzni
Západočeské muzeum v Plzni
vplacha@zcm.cz

Yorku zůstalo v Praze a bylo vystaveno až v roce 1940 v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze na výstavě „Malíř naděluje dětem“. V současné době je majetkem Českobratrské církve evangelické, která jej zapůjčila do západočeské Plzně. Výjimečné dioráma bylo zrestaurováno a nyní je dlouhodobě vystaveno v Muzeu loutek v Plzni.

Západočeské muzeum v Plzni vydalo publikaci v první polovině roku 2022, tedy v období, kdy jsme si připomínali 110 let od narození jedinečného a všestranně nadaného umělce Jiřího Trnky. Publikace mohla vzniknout díky součinnosti s kolegy z dalších oddělení Západočeského muzea v Plzni. Zoologické oddělení představilo, jak vypadají skuteční světluškovití a slunečkovití brouci a Oddělení konzervace poskytlo cenné informace o kompletním restaurování díla.

Nová stálá expozice a publikace Muzea loutek v Plzni byla ještě doplněna o e-prezentaci (digitální multimediální prezentaci), jež je umístěna na portálu Visit Czech Republic. E-prezentace tak vykonává funkci virtuální prohlídky expozice. E-prezentace je rozdělena do několika částí, které se shodují s tištěnou publikací. Součástí je také audio nahrávka části knižní předlohy od Jana Karafiáta *Broučci*.

Pro malé i velké., která se přímo vztahuje k exponátu.

Hlavní a nejdrobnější část e-prezentace *Dioráma Svatba u Broučků* se zaměřuje na jedinečný exponát od Jiřího Trnky. Internetoví uživatelé si mohou dioráma detailně prohlédnout na historických i současných fotografiích, zjistit, co pojem dioráma znamená, kdy a proč bylo vytvořeno. Další kapitoly popisují Světovou výstavu v New Yorku v roce 1939, pro kterou dílo vznikalo, předlohu dioramatu knihu *Broučci* a poskytují informace o autorovi dětské knihy Janu Karafiátovi. Značný prostor je věnován rovněž umělci Jiřímu Trnkovi. Zájemci si mohou poslechnout nahrávku části knihy, která byla inspirací pro vznik samotného dioráma.

V rámci mezioborových přesahů je k e-prezentaci připojen přírodní oddíl, jenž vznikl ve spolupráci se zoologickým oddělením Západočeského muzea v Plzni. Uživatel portálu se může více dozvědět o životě reálných světlušek a dostává tak možnost si vše detailně prohlédnout.

Závěrečný úsek e-prezentace je věnován Muzeu loutek v Plzni. Je k dispozici propagační video a odkazy na webové stránky, facebook či instagram muzea. K prezentaci jsou ještě připojeny dva zajímavé a již uskutečněné fotografické projekty,

kteří propojují historii loutkářství s historií Plzně a Plzeňského kraje – *Paměť loutky – Příběh města Plzně*. Loutky ze sbírky Západočeského muzea v Plzni se staly vypravěči dějin Plzně a průvodci po nejzajímavějších místech Plzeňského kraje. Na úplný závěr, jako bonus, mohou diváci shlédnout krátké humorné propagační video Západočeského muzea v Plzni – *Loupež v muzeu*.

Zajímavá e-prezentace je přístupná on-line v jakémkoli internetovém prohlížeči nebo ji lze snadno stáhnout do vlastního zařízení (tablet nebo chytrý telefon) jako aplikaci.¹

¹ K vidění na <https://visit-czechrepublic.online/cz/diorama-jiriho-trnky/cover/>